

Maa- ja metsätalousministeriö

PL 30

00023 VALTIONEUVOSTO

Pohjois-Pohjanmaan liiton ja maakuntauudistuksen valmistelun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle elintarvikelaiksi sekä eräiden lakien muuttamiseksi

Viite: Lausuntopyyntö MMM025:00/2016/21.6.2018

Suuntaus elintarvikevalvonnan ja koko ympäristöterveydenhuollon kustannusvastaavuuden lisäämiseen ja valvonnan osalta siirtyminen vuosimaksuihin on kannatettava asia. Nykyisin vuosimaksut ovat käytössä mm. tupakkalain mukaisessa valvonnassa ja on osoittautunut, että tupakkavalvonta kattaa siitä aiheutuvat kustannukset. Samaa toimintatapaa on tärkeää kehittää myös elintarvikevalvonnan ja terveydensuojelulain osalta maakuntahallintoon siirryttäessä. Laskutuksen ajankohta tulee olla maakunnan päätettävissä, eikä sitä tule määritellä laissa. Esityksen laskutusajankohta tilikauden loppu on todella haastava tilinpäätöksen ja talousarvion näkökulmasta.

Laissa olisi kuitenkin esitystä selkeämmin varmistettava, että pienten ja aloittavien toimijoiden maksut jäisivät maltillisiksi (esim. hyvin pienet toimijat sekä pienet liha- ja kala-alan laitokset). Maksupolitiikassa olisi hyvä ottaa huomioon liikevaihdon lisäksi myös toiminnan kannattavuus, mikä pienillä toimijoilla erityisesti toiminnan alkuvaiheessa on yleisesti alhainen. Kuitenkin juuri nämä yritykset tarvitsevat kohtuullisen paljon neuvontaa, valvontaa ja opastusta.

Ympäristöterveydenhuollolla tulee olla resurssit paitsi valvontaan, myös neuvonnan antamiseen toimijoille. Tällä hetkellä maksut koskevat vain valvontaa. Tosiasia on, että erityisesti pienissä laitoksissa lainsäädännön osaaminen ja ymmärrys hygieniaan liittyvistä riskeistä on huonompi, kuin isommissa laitoksissa, missä usein on erillinen koulutettu laatuhenkilöstö. Näin ollen ympäristöterveydenhuollolle on varmistettava riittävästi resursseja toimijakohtaiseen neuvontaan ja sellaisten uusien ohjaustapojen kehittämiseen ja toteuttamiseen, jotka tavoittaisivat myös nämä pienet elintarviketoimijat.

Lakiluonnoksessa ei ole otettu huomioon toiminnan palkitsevuutta suhteessa valvontamääriin. Tämä olisi kuitenkin tärkeää huomioida, koska valvonnan palkitsevuuden avulla toimijoita voitaisiin kannustaa toiminnan jatkuvaan kehittämiseen ja hyvän toimintatason ylläpitoon. Esimerkiksi valvontamääriä tulisi voida vähentää ja valvontamaksuja alentaa niiltä toimijoilta, joiden toiminnassa ei esiinny puutteita. Samoin toimijoiden omavalvontajärjestelmiä ja sähköisiä valvontamenettelyjä tulisi voida kehittää ja hyödyntää nykyistä paremmin fyysisen, paikan päällä tapahtuvan valvonnan sijaan. Lainsäädännön tavoitteena tulisi olla lakiluonnosta selvemmin toimijoiden kannustaminen ja ohjaaminen oma-aloitteisesti huolehtimaan hyvästä elintarviketurvallisuudesta. Nyt näihin seikkoihin ei ole juurikaan esitetty muutoksia tai kehityskeinoja verrattuna voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Elintarvikevalvonnassa ja ennaltaehkäisevässä ympäristöterveydenhuollon töissä panoksena on ihmisten terveys ja hyvinvointi. Ympäristöterveydenhuollon toiminta-resurssit on varmistettava, jotta ympäristöterveyteen liittyviä riskejä voidaan ennalta-ehkäistä ja toimintavarmuus esim. epidemiatilanteissa varmistaa. Kuluneen kesän aikana on havaittu, että esim. ilmastonmuutoksesta johtuvat ääri-ilmiöt kuten kuumuus ja kuivuus vaikuttavat mm. uimavesien laatuun, mikä lisää epidemioita. Vaihtoehtoisina kustannuksina sairastumisista aiheutuu yhteiskunnalle hoitokuluja ja työajan menetyksiä. Riittäväällä valvonnalla ja toimijoille annettavalla neuvonnalla pidetään osaltaan yllä suomalaisten elintarvikkeiden terveellistä ja turvallista imagoa, millä on myös iso arvo elintarvikkeiden viennissä. Esityksessä tulisi näkyä myös kuluttajille ohjattu neuvonta ja palvelu sekä sen varmistaminen.

Ympäristöterveydenhuolto ei voi toimia nykyisessä muodossaan eikä nykyisellä tuloksellisuudellaan ilman merkittävää valtion rahoitusta. Hyvä elintarviketurvallisuuden ja terveysuojelun taso edellyttävät jatkossakin merkittävää yhteiskunnan panosta maakunnille.

Oulussa 17.8.2018

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Maakuntajohtaja

Pauli Harju

Muutosjohtaja

Marjukka Manninen